

bil le samih janičarov, najboljših vojakov, v devetnajstih večih in manjših napadih. Izguba kristijanov ni bila tolika; posadka izgubila je čez 1500 mož in meščanje imeli so mrtvih čez 700.

V vojski na prostem si Turek časti ni mogel rešiti in nabrati lavorjevih vencev; véliki vezir, ki je od zadej bil ostal, poskusil je zasluge pridobiti si na drug način in veliko ceneje.

Nekoliko zvitih in prekanjenih svojih ljudi je bil skupaj sklical, dal jim denarja, obljubil jim še večer plačilo, ako izvršijo mu naklep. Te nezvestice bili so za vse pripravljani; pridružili so se drugemu kristijanom, ki so bili v mesto poslani, in ako jih kdo popraša, kdo so? naj porekó: tudi mi smo kristijanje, in da izpeljejo njegov zlobni namen, porabijo naj v to silni vihar, ki je takrat divjal ter naj mesto zapalijo.

Pa kaj se je zgodilo? V kletih vina napivši se so se izdali z neprevidnim govorjenjem nehoté in ti vsi bili so razčveterjeni, razkosani na štiri dele. Prav se jim je zgodilo! Dunaj je bil še enkrat s Turško krvjo pomočen in žalostnega prizora bilo je konec.

Razsrdeni véliki vezir je zdaj za sultanom tako naglo jo mahal, da je bil deveti dan že v Budapeštu, kamor je bil pred njim sultan prišel.

Smrtno ranjeni Salm je bil po svoji navadi tudi še zdaj Turkom eno zasolil. Med tem, ko so Kacijanar, Veichselberg in hrabri Servijer, Pavel Bakič Turka doli čez Laksenburg (na južni strani od Dunaja) podili, veliko pobili ga in mnogo vjetih kristijanov rešili, šel je Salm s konjiki in lahko oboroženimi vojaki čez Donavo pri Lobau-i in stopil na Marsko polje. On prav za prav ni šel, ampak nesti se je dal v naslanjači (za to pripravljenem stolu) zanašaje se na njihovo moč in zdatno podporo vrlega Volf Ederja, poveljnika v Požunu; hitel je proti Ostrogonu in ko bi bilo mogoče še pred sovražnikom priti v Budapešt. Ker je bila bolečina na nogi huda, neprenesljiva in nevarnost velika, hiteli so ž njim, da so še živega prinesli v njegovo grajščino Marhek.

Tukaj v Marheku, kjer se je bila zmaga Rudolfa nad Otokarjem odločila in katerega farna cerkev je na mestu, kjer je bil Rudolf po velikánu Herbotu v smrtno nevarnost prišel, našel je mnogozaslužni in velikoskušeni Salm miren kraj počitka. „Salmov dvor“ je še dandanes dober spominek svojemu vrlemu gospodarju in hrabremu junaku. Živel je še pol leta, ker je bil trdne in močne postave in boril se z bolečino in slabostjo. 4. maja leta 1530. je svoje življenje slavno končal — končal zadnjo vojsko s smrtjo; saj je pa tudi celo njegovo življenje bila neprestana vojska.

Truplo njegovo so prepeljali bili na Dunaj; cesarja Karol V. in Ferdinand I. postavila sta mu v križanski kapelici sv. Doroteje krasen spominek s podobo njegovo, njegovih knezov in v vojski padlih vojakov in s podobo njegovih slavnih dejanj.

Ko je leta 1783. cerkev sv. Doroteje prejenjala ter bila združena s Klosterneuburgom, prenesel se je ta krasen in veličasten spominek na Salmova posestva na Moravsko; najprej v Opalovico, potem v Rajc, katerega je bila po posebni sreči edina hči hiše Rogendorfske kot dedšino Salmu pridobila l. 1743.

Ni ravno lepo, da se je s tem spominkom tako ravnalo. Res čudno, da v tedajnem času olike in omike nihče na to mislil ni, kam bi se bil imel postaviti! Tam je bil kraj za nj, kjer se je za srečno zmago nad zakletim sovražnikom krščanstva najprej Bogu čast in hvala dajala — v stolnici sv. Štefana.

Salm in junaki njegovi niso rešili le Dunaja, oteli so celo Avstrijo!

(Dal. prih.)

Národno blagó.

Prislovice in reki iz Istre.

Zapisal J. V.

Ako je i bogat, ma ni Bogu brat. (Bogatini naj se ne uzvišuje.)

Za smehom pride plač.

Bog ima vsake masti i za vsakega. (More pomagati i razmagati).

Ta ima grablje, a ne vile (jemlje, pa ne daje).

Joh ti kući, kade su podbodice (kjer ptuji podbadajo).

Poštenje svét uživa.

Pusti otroka, neka plače, će bolje kantat (bolje pel).

Ki s kim spi, ta s tim drži.

Kratka loza duga trgatba.

Dobra leta su šla za dobrimi ljudi.

Ni pas onaj, ki gleda, nego onaj, ki ji (a ne ponudi).

Nedaj mi Bog od sitosti puknut, ni od glada umreti.

Ako je na tri kralje lepo vreme, volari treba, da spravljaju ogrizke (ostroške séna).

Plitak je još kmet (siromak).

Ni vsaka ura jednaka.

Nemišljenica će ga dopasti (zlo, ko nemisli).

Pravni običaj v Istri. Ako si sini v Istri po očetovi smrti razdelé njegovo kučo, najmlaji dobi vavjek staro ognjišče.

Naj Vam omenim, da sem našel nek glagolitsk napis, ki se mi zdi zanimiv zato, ker je glagolitsčina mešana z latinščino. Da je glagolitsko zgoraj, zdola pa latinščina, to se mnogokrat nahaja, — mešanice, kakor sem rekel, nisem še našel kot na tem napisu, ki je na cerkvi sv. Trojice v Cerovlju v Istri iz l. 1588.

Književstvo slovensko.

* *Mali šopek domoljubnih cvetlic* — se zove zbirka pesmic, ki jih je ravnokar v lični obliki na svitlo dal Radoslav Silvester, trgovski pomočnik v Vipavi. Čitateljem „Danice“ vže davno dobro znanega pesnika, dušo čitalničnega gibanja v Vipavi, neumorno delavnega rodoljuba pri vsakoršnih volitvah gnalo je srce pesmice svoje izročiti slovenskemu svetu s tem-le besedicami:

Iz venca, v zgodnji vitega pomladi

Odbral za narod šopek sem cvetlic;

Pošiljam med slovenski svet v nadi

Vedriti srca bratov in sestic;

Sprejmite ga, — sodite — prosim, milo,

Priprostega to pevca je darilo!

Vse pesmice od konca do kraja dihajo živo ljubezen do naroda in našim očetom sv. vere; krepka osveta v „Vili odpadniku“ je temu sijajna priča. Vrlo dobro šiba mladi pesnik tudi „veterojake“ v pesmici „Pete-lini“. V obče rečeno: „Mali šopek“ izpolnil bo skromni namen pesnikov: vedriti srca bratov in sestic. Dobiva se knjižica po 25 kr. v Ljubljani pri bukvarju Gerberju, v Novomestu pri Tandlerji.

Narodni trgovski pomočniki mile naše domovine ne bi lepše mogli častí skazati svojemu tovaršu-pesniku, nego s tem, da vsak izmed vas kupi si „šopek“ njegovih cvetlic v spomin.

* Lepoznanskega lista „Zvon“ 4. letošnji tečaj odlikuje se s slikami, ki jih risa cenjeni naš umetnik Jurij Šubic h krasni zgodovinski pesmi „Raja“. Do-